

Madame Butterfly.

Pärast Verdi oli Giacomo Puccini kaheldamatult Itaalia tähtsaim helilooja. Ta pärines väga muusikalisest perekonnast Luccas, kus juba ta vana-vanaisa tegeles kirikumuusikajuhina. Sündinud 22. juunil 1858. a., sai ta oma esimese muusikaprofessi Milano konservatooriumis Bazzini ja Ponchielli õpilasena. Ta esimesed ooperid „Le Villi“ (1884) ja „Edgar“ (1889) ei pääsenud üle Itaalia piiride, küll aga äratas ta „Manon Lescaut“ (1893) juba laiadaasemat tähelepanu. Ta hilisemad teosed tõstisid Puccini nime kaasegsete heliloojate esiritta. Nende õitsev, veetlev ja mõnikord ekssootiline meloodika ja harmoonika ühes värvilikkase orkestratsiooni on põhjuseks, miks „Bohemi“, „Tosca“ ja „Madame Butterfly“ kuuluvad kõige sagedamini mängitava ooperite hulka.

„Madame Butterfly“ ei saavutanud suurt edu aga mitte oma esietendusel. Nimelt 17. veebruaril 1904. a. Milano Scala's viilistati ta välja ja ka arvustus, välja arvatud tuntud Giovanni Pozza, tegi tükki arnutult maha.

Mildest oli siis tingitud, et väga austatud ja armastatud Puccini viljel krunima pidi, kui ta esimese vaatuse lõpus eesriide ette ilmus? Arvustuse ja teatavate ringkondade väited, teine vaatus olevat illega pikk — see kehtis nimelt üle poolteise tunni, kuna ooper oli tülise 2-vaatuseline — ja et tenoril peale 1. vaatust midagi laulda pole, ei pea vist paljka, sest meeleavaldused Puccini vastu algasid juba, nagu üteldud, 1. vaatuse lõpus, kus publikul need asjaolud veel teada polnud. Nii näib, et skandaal oli Puccini vastaste poolt arranzeeritud. Puccini, kes oli „Madame Butterfly“ edus kaljukindl, võtab oma kirjastaja Ricordi nõusolekul tükki teatrilt tagasi, kuid peab tasuma teatrite kuld 20.000 liiri suuruses.

Siis tõmbub ta oma villasse Torre del Lago'sse ja töötab ooperi timber: jaotab 2-se vaatuse orkestri vahemänguga kaheks, kirjutab tenorile 3. vaatusesse juurde valti- ja viisrikkika laulu ja teeb veel mõned väikesed muudatused. 28. mail samal aastal on uus esietendus Teatro Grandes, Brescias, mille edu on hiljav ja mis on püsinud tänapäevani.

Puccini kindlustas n. n. „venismilie“, mis argitein kogu ta tööelikkuses ka muusikaliselt kujundada püüab, ooperis lõpliku edu ja tunnustuse Wagneri muusika-draama kõrvale.

Peale „Bohemi“, „Tosca“ ja „Madame Butterfly“ on „Estonia“ lavastuste kaudu eesti publikule tuttavaks saanud ka Puccini „Tillarlaps Häänest“ ja „Turandot“.

Suur heimeister suri 1924. a. 66 a. vanuses.

Ooperi sisu.

Esimese vaatus. Mäekingas Nagasaki lähedal. Maja, rõdu, aed. Tagapiiril linn ja sadam. Kaunis Cho-Cho-San, ka Butterfly's (liblikaks) hüütud, on oma nooruse võlvuvusega võitnud ameerika mereväelennandi Linkertoni. Kupeldaja Goro korraldab noorpaari pulmi. Oma sõbrale, Ameerika konsulile Sharplessile, annab Linkerton mõista, et ta väikese jaapanlannaga abiellub ainult ajutiseks, nagu see seal maal viisiks. Konsul hoitab teda niisuguse kergeteelsuse eest. Aga väike „Liblikas“ otsib jumalad oma Linkertoni ja astub tema pärast isegi ristiusku. „Liblika“ sõbrannade ja sugulaste osavõtul toimub laulatus. Siis ilmub aga Butterfly' onu, kes on kuulnud, et Cho-Cho-San oma isade usust on taganenud. Täis viha neab ta tema ära ja lahkub siis ühes teiste jaapanlastega pulmanajaist. Butterfly jääb Linkertoniga ja leiab lohutust oma noores õnnes.

Teine vaatus. Butterfly majas. Kolm aastat on möödunud. Varsti pärast laulatust pidi Linkerton tagasi Ameerikasse sõitma ega ole enesest enam mingit teadet annud. Küll on ta Sharplessi palunud Butterfly' maja tütri maksta, kuid siiski kannatab Butterfly kibedat puudust. Ainsaks lohutuseks on talle poeg, tema ja Linkertoni laps, puudust. Asjata püüab Goro teda kupeldada naiseks rikkale värsstile Yama-dorile, asjata katsub konsul talte ettevaatlikult mõista anda, et Linkerton talle kadunud on — väike Butterfly' usub kaljukindlalt oma armsamasse ja ootab kannatlikult. Ja kui siis reidile ilmub ameerika sõjalaev „Abraham Lincoln“, millel teenib Linkerton, siis hõiskab Butterfly, oles kindel, et mees tuleb tagasi oma naise ja lapse juure. Ta ehib oma tuba lõhnavate lilledega, ehib ka ennast, jaseb teenijal Suzuki tuua lapse ja jääb ootama kallima tulekut.

Kolmas vaatus. Sama dekoratsioon. Butterfly on asjata oodanud kogu öö. Aga ta loodab siiski veel. Lõppeks saab uni tust võimust. Sharpless tuleb Linkertoniga. Neilt kuulab Suzuki, et Linkerton Ameerikas on abtelinud. Ta naine Kate on tal kaasa. Uus noorik on valmis last enda juure võtma ja nagu oma last kasvatama. Kui Linkerton kuulab, et Butterfly' nende abielu on võtnud päris tõsiselt ja talle truuks jäänud, ei julge ta õnnetu naise silme ette astuda. Suzuki seletab oma perenaisele asjaloo. Butterfly näeb Kait, kuulab, kes ta on. Kuulab ka, et Linkerton tahab lapse ära viia. Ta on isand ja käskija, laps on tema, ta võib ta võtta, kuid tulgu ja viigu ta ise. Üksinda jäädes paljastab ta aukartliku värtmaga noa, millelega kunnagi mikaado käskis ta isa endal on elu võtnud. Noa teral seisavad sõnad: „Ausalt sureb see, kes ausalt elada ei suuda“. Järgneb liigutav jumalagaiaht lapsega, ja silmapilgul, mil Linkerton tuleb, võtab vaene hulljatu endal elu.